

Király ucca

Nem tudom igaz-e, de azt hallom, hogy a Dob ucca fölött is megkondítják a lélekharangot. Nem magát az uccát akarják eltemetni, csak a nevét. Úgy látszik: nemcsak az emberek halnak meg, hanem az uccanevek is. Dehát kinek mit vétett a Dob ucca, hogy áskálódnak a neve ellen? Ugyan kinek áll útjában? Kinek fáj, hogy a Dob uccát Dob uccának hívják?

Az uccák között éppen úgy vannak szimpátikusok és antipátikusok, mint az emberek között, aminthogy az uccának is van multja, karaktere; még talán vallása is van az uccának. Lehet szeretni és lehet gyűlölni; de a nevét ne bántásák, mert a név ép olyan velejárója az uccának, mint a pipának a pipaszár.

Különben az uccakeresztelés mindig politika volt. Eleinte az istenáldotta nép tartotta kezében az uccakeresztelés monopóliumát és a nép rendesen az ucca legérdekesebb, legismertebb lakójáról, vagy házáról nevezte el az uccát. A XVIII. század végén így adott nevet a „három dobhoz“ címzett fogadó és a „két szerecseny“ a Szerecsen uccának. Furcsák ezek az uccanevek a mai embernek, de sok kedvesség, tradíció, emlék ragadt hozzá ezekhez a nevekhez.

A mult század elején a lojalitás ragadta magához az uccaelkeresztelés jogát. Ezekben az időkben, meg Világos után már főhercegekről és főhercegnőkről keresztelték el a pesti uccákat. Mivel pedig mégis csak több volt az ucca, mint a főhercegnő: ennél fogva a hatalmasok egymás, lokális nagyságok feledésre ítelt nevét tették halhatatlanná azal, hogy uccákat neveztek el róla. Ez a politika azonban nem mindig vált be, mert a publikum az effélékben nagyon konzervatív. Ragaszkodik a régihez, a megszokotthoz és nem mindig akceptálja a rátukmált halhatatlan jelölteket. Később a Közmunkatanács tiszte lett az uccakeresztelés és az uccakeresztelés történetét azóta is temérdek furcsaság, mulatságos eset teszi változatossá. Volt idő, amikor az egyik terézvárosi uccát *Kántornéről*, a nagyszerű színművésznőről neveztek el. Azonban multak az évek, változtak az idők és miért — miért nem: Kántornétól el-

Budapestre vonatkozó ujságcikke

Osztályozás

725.092.1

Szerző: *Pásztor Mihály*Cím: *Király ucca*

Hely

Király u.

Idő

'1925'

Személy

Helyszám

Forrás:

*Világ**Bp**1925. 9. 15.*

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

vették az uccát és odaadták Vörösmarty Mihálynak. A koronázás után, a nagy hazafias felbuzdulás korszakában revízió alá vették az uccaneveket és irgalmatlanul megmagyarosították, ami nem volt magyar. A Lerchenfeldgasséból Pacsirtamező ucca, a Kemnitzergasséból Kemniczi ucca, a Karpfenstein uccából Pontykő ucca és a Rettiggasséból (az Andrássy út egy kis mellék-uccája): a magyar nyelv nagy professzorának a neve után Révay ucca lett. Persze az uccanevek megmagyarosítása sokkal hamarabb ment, mint a terézvárosiak megmagyarosítása. Így esett aztán, hogy mikor a hetvenes évek végén a Szerecsen ucca egyik őslakója beállított a híres-neves Orczy-kávéházba, odaszólt a pincérnek azon a nyelven, amelyet csak a Szerecsen ucca környékén értenek meg, hogy:

— *Kellner! Gemzestik Kéz, mit Révay.*

Ez pedig magyarul azt jelentené, hogy:

— *Pincér! Adjon egy darab sajtot — Révayval.*

A Szerecsen uccában nem ismerték Révay Miklós érdemeit, ellenben annak a híre egészen a Szerecsen uccáig eljutott, hogy a tekintetes tanács megmagyarosította az uccaneveket és az Orczy-kávéház törzsvendége szentül meg volt róla győződve, hogy Rettig magyarul nem retek, hanem Révay.

Nos, azért nem kell bolygatni a régi uccaneveket, hogy ne ismétlődjenek a hasonló mulatságos esetek. És nem kell bolygatni a régi uccaneveket azért sem, mert a Dob ucca után jönne a Király ucca és a Király ucca után jönne a többi. Már pedig a Király uccát nem szabad bántani. Nem szabad elefelejteni, hogy kis híján százötven esztendő óta viseli ez az ucca a nevét. 1780 táján kerül causalis nexusba a Király ucca a királlyal. Akkortáiban épült ugyanis az Orczy-ház. A régi Orczy-ház még sokkalta kisebb volt, mint a mai és szálloda volt benne: Szálloda az Angol királyhoz. A vásáro-

soktól erősen frekventált Angol király-szálloda neve ragadt rá az uccára és a mult század elején még Angol király uccának nevezték a Király uccát. Közben megnőtt a vásárok forgalma és szaporodtak a szállók az uccában. Közel az Angol királyhoz ütötte föl sátorfáját a „König von Polen“. Így aztán — miért, miért nem —, a mult század huszas éveiben már Háromkirályok uccájának nevezték a Király uccát és csak a negyvenes években egyszerűsítették a nevét Király uccává.

Hiszen sosem volt a Király ucca valami fakaros ucca. Tisztának sem igen lehetett mondani. Görbe is volt, meg keskeny is volt ahhoz a behemót forgalomhoz, amelyet a négy híres pesti országos vásár ráerőltetett. Országos vásárok idején a királyuccai házak óriási udvarai fogadták be a vásárok szekértáborát. Mikor pedig nem volt vásár, akkor ugyancsak ezekben a hatalmas udvarokban raktározták el Magyarország nyersbőr-, gyapjú- és tollkereskedői a portékájukat. Elképzelhető tehát, hogy micsoda szaga volt ennek az uccának. A nyersbőr-, gyapjú- és toll-szag felhőt a sült liba illata tette változatossá. A régítől a legrégebb időkig ugyanis a Király ucca telistele volt

apró kis boltokkal, amelyekben sült és sültetlen libákat, télen pedig halkocsonyát árultak. Az Orczy-ház udvarain kívül legnagyobb befogadóképessége volt a Gyertyánffy Dávid házának (ma az Anker-palota áll a helyén); meg a Bácskai-udvarnak. A Gozsdu-udvar, a Huszár-udvar, meg a többiek csak később jutottak szerephez és népszerűséghez az uccában. Az Ország út (Károly körút) felől a Király ucca szájánál terült a zsidópiac a mult század huszasharmincas éveiben. Nincs az az elképzelhető holmi, amit itt ne árultak volna. Még a hatvanas években is itt volt a török tajtékereskedők bőrzéje. Mulatóiról is híres volt ez az ucca. A mult század elején a hírhedt Fekete Redoute tivornyái tették hangossá. Később, sokkal később — az ötvenes, hatvanas és hetvenes években a három macska vonzotta ide a mulatni vágyókat. Az ucca eleje a Blaue Katz-tól, a közepe pedig a Rote Katz-tól volt hangos. A Blaue Katz-ba még a mágnások is el-eljárógtak; a Rote Katz azonban (a Pekáry-család gótikus stílusban épült házában) a katonák és cselédek kedvelt találkozóhelye volt. A Schwarze Katz tulajdonképpen csak vendéglő volt, melyben sült krumplit, libamáját, sült libát, mandulás csukát és nagyszerű bort lehetett kapni.

De egyébként is, tele volt ez az ucca nevezetességgel. A zeneakadémiával szemben állott Valero hatalmas selyem fábrikája, amelyet 1848-ban a hadügyi kormány sajátított ki, mert itt akarta berendezni ágycsigyárát. Ebben az uccában volt a híres Jálispince; itt volt Gömörly Károly patikája a Szentlélekhez, amely csak akkor lett igazán nevezetes, amikor Török Sándor lett benne a patikus. Híres volt a Fauser-család pati-

kája is, a Teréz-templommal szemben. Híresek voltak az Orczy-ház zsinagógái, és a lövölde az ucca túlsó végén. Ennek az uccának a rossz kövezetén döcögött végig a Városligetbe menet nyolcvan esztendőn keresztül az omnibusz és ebben az uccában lakott a hatvanas és hetvenes években nem messze egymáshoz a Terézváros két híres táncmestere: A. Freund és B. Freund. Ők tanították a Király ucca, a Szerecsen ucca és Dob ucca mindkét nembeli ifjúságát táncolni. Végül budai szézsurrjai idején ezen az uccán szokott volt kikocsizni a Városligetbe Erzsébet királyné. Pedig a királyné nem túlságosan szerette ezt az uccát, részint az ucca egyéni illata miatt, de különben sem. És a gavallér Andrassy Gyulának ép ez az előkelő anti-pátia adta az ötletet, hogy a Terézváros tétéből a viskókon és a girbe-görbe Könyökuccán keresztül Sugár-utat vágasson, hogy legyen hol kikocsiznia a királynénak, ha a Városliget fái közé vágyakozik.

Majd el is felejttem, hogy ebben az uccában túlnyomó mennyiségben a rendezetlen felekezethez tartozók laknak már száz esztendő óta. Egyébként valamikor, — nem is olyan régen, — a Király ucca volt Budapest legnépesebb uccája. 1910-ben még több, mint tizenegyezer lakója volt, ma pedig alig kilencezer. Szóval apad a Király ucca népe. 1920-ban 9320-an laktak a Király ucca 1954 lakásában és a 9320 lakó közül 5868 (62.2%) volt zsidó és a Király ucca népének 90.4%-a magyar anyanyelvű. Érdekes az is, hogy a Király uccában sokkal több a nő, mint a férfi, mert ezer királyucai férfira 1307 nő esik. A királyucai férfiak ezt már így rendezték be.

Pásztor Mihály.